

laudamus, spirituales clericorum ordines devote A
 jubulant, utriusque sexus viris et mulieribus Deum
 laudantibus voce qua poterant. (Quia igitur pro re-
 cepta sanitate quæ ad altare sanctissimæ Virginis
 offerret in promptu paupercola non habuit, se ipsam
 ejus amodo capitalitiam astantium consilio gratanter
 dedit,) sicque post immensas gratiarum actiones qui
 prius pro compassione compungebatur, postmodum
 præ gaudio populus devote illacrymatus abscessit.
 Ex hinc itaque, fratres, quandoquidem de conce-
 ptione Domini disseruimus, aliquantulum sua ipsius
 gratia ad ipsam de qua conceptus est virginem scri-
 bendi convertamus calamum, et in laudibus ejus
 saltem parum immoremur, de cujus intemerato
 utero mirifice tantum nos Redemptorem suscepisse
 gaudemus. Hanc enim virginem sanctam, Deo de-
 votam, ineffabilem et omnibus præferendam fideles
 quique ante adventum Domini votis fidelibus exspe-
 ctabant, prophetæ sanctissimi sancto in Spiritu ad-
 mirabilem ejus conceptionem prædicabant, et licet
 venturæ glorificationis non nossent terminum, per
 eam tamen et sibi et futuris quibusque fidelibus
 (interminabile præstolabantur salutiferæ redemptio-
 nis suffragium.) De hujus enim glorificatione virginis
 propheta Isaias nos docet: « Egre dietur, inquit,
 virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascen-
 det; » et iterum idem propheta expressius: « Ecce,
 inquit, virgo concipiet et pariet filium, » sic de Vir-
 gine propheta: « Ecce, inquit, virgo concipiet. »
 Angelus autem ad eandem Virginem: « Ecce, inquit,
 concipies et paries filium, » etc. Audiant fideles non
 dissona prophetæ verba et evangelistæ. Admirantur
 ineffabilem virginis fidem et ineffabiliorum concep-
 tionem Christi. Christi conceptionem dicam, an
 virginis? sed, ut verius fatear, et Christi dicam et

virginis. Femina quidem concepit, et homo est con-
 ceptus, virgo eadem femina concepit, et conceptus
 est idem homo Christus. (Quicumque igitur hac
 conceptione se redemptos non deestimant,) in hac
 solemnitate filio et matri congaudeant. Filii matrem
 venerentur in exultatione, collaudent filium matris
 in sancta devotione; ut sicut laus discipuli honor
 est magistri, sic et veneratio virginis gloria sit
 Christi, et impleatur prophetæ David admonitio:
 « Laudate Dominum in sanctis suis. » Nunquid enim
 et in hoc non condecet laudari Christum in sancta
 sua Genitrice, cum post multa et innumerabilia quæ
 per eam operatus est miracula suæ ad honorem
 sollemnitatis puellæ quam præteximus tam cle-
 menter dignatus est subvenire? Sed quia populus
 D ille Noviomensis se ad augendam fidem credentium
 exauditum cognovit, quia in palam miracula mira-
 biliter ad honorem sanctæ Virginis perpetrata fide-
 liter percepit, sollemnitatem hodiernam usque ad
 diem Cœnæ Dominicæ illo in loco in perpetuum novit
 celebrandam, sanctorum quidem Patrum conciliis
 non dissentientes, verum se Domino post tanti ma-
 nifestationem miraculi plenius et in hoc servituros
 non dissidentes. Celebremus igitur et nos, fratres,
 devotissime sollemnitatem sanctæ hujus Annuntia-
 tionis. Credamus nobis per hanc provenisse plenis-
 sime bonum redemptionis, per eandem quoque
 fideles percepturos esse perpetuæ gaudia resur-
 rectionis, ad quæ nos perducatur idem Filius Dei et
 hominis qui natus ex Deo Patre ante tempora Deus,
 ex Spiritu sancto in tempore a matre homo con-
 ceptus, cum eodem Patre in unitate ejusdem Spiritus
 sancti, vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum.
 Amen.

RADBODI EPISTOLA

AD LAMBERTUM ATREBATENSEM EPISCOPUM.

(Vide in Lamberto circa an. 1115.)

RADBODI CHARTÆ.

I.

*Charta qua Radbodus Noviomensis episcopus altari de
 Capi ecclesiæ S. Petri Cluniacensis concedit. In
 qua declaratur episcopi auctoritas in monachos Ec-
 clesiarum præpositos et in abbates.*

(Anno 1086.)

[MARRIER, *Hist. S. Martini de Campis*, p. 340.]

Ego RADBODUS indignus Noviomorum episcopus,
 notum volo fieri quibuscunque fidelibus, altare de

D Capi tunc Dei timore, tunc monachorum interventu,
 me de manu Rodberti Peronensis, et hæredum ejus
 quibus ex beneficio contingebat, recepisse; et eccle-
 siæ Sancti Petri Cluniacensis ad remissionem pecca-
 torum meorum, assentiente, imo precante, clero
 sanctæ Mariæ, perpetim habendum concessisse; ea
 videlicet ratione, ut sacerdos mihi serviens susceptæ
 curæ animarum reddat rationem, et mihi næisque

ministris debitam solvat consuetudinem. Quod si congregatio ibidem Deo disponente pervenerit, culpas emendare in potestate sit abbatis. Si autem abbas aut prior negligenter egerit, tunc ad episcopum Noviomensem correctio monachorum redondabit. Ut autem chirographum istud futuris temporibus firmiter existat, circumstantium subnotavimus nomina

Signum Radbodi episcopi.

Sig. Gerilini decani.

Sig. Baldrici archidiaconi.

Sig. Walcheri thesaurarii.

Sig. Odmundi prepositi.

Sig. Widonis cancellarii.

Sig. Ivonis castellani.

Sig. Wincmari Rodberti.

Sig. Gosberti.

Actum Noviomis, anno Incarnationis Dominicæ 1086, indictione IX, regnante rege Philippo, anno XXV, domino Radbodo episcopante, anno XIX.

II.

Pro restauratione abbatiæ S. Martini Tornacensis (23).

(Anno 1094.)

[*Prov. Eccl. de Reims, II, 119.*]

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, ego RADBODUS Noviomensium seu Tornacensium episcopus omnimodam salutem tam futuris quam presentibus.

Noverit charitas vestra, fratres dilectissimi, ecclesiam Sancti Martini Modici, quæ in Monte Modico prope muros urbis Tornacensis sita est, antiquitus abbatiam fuisse; verum paganis in ipsam civitatem irruentibus destructam, et in laicalem postmodum ditionem redactam ad nihilum pene devenisse: adeo autem ejusdem Ecclesiæ percrebuit desolatio, ut nec ad plenum unius saltem sacerdotis deserviri posset officio: congregatio siquidem illa hostili manu dispersa est et abiit; familia ejusdem Ecclesiæ interempta est et deperit. Terras ejus laicalis manus in beneficio de manu antecessorum nostrorum et nostra longo post tempore habuit. Anno vero Incarnationis Dominicæ 1092, Ecclesiæ illius rememorans pia Dei misericordia, fratris Odonis et aliorum quatuor mentes spirituali cœlitus inflammavit gratia, qui uno eodemque animo, cum se hujus sæculi cœnula pertimescerent implicari voragine, elegerunt magis in præfata Ecclesia Deo in pauperie deservire quam ad perditionem animarum suarum divitiis sæcularibus abundare. Cum ergo hac ex causa nostram adiissent præsentiam, consilio et auxilio Radulfi advocati, qui tunc temporis eam jure possidebat hæreditario, sub clericorum et laicorum testimonio, eandem eis cum adjacenti solummodo atrio concessimus Ecclesiam, ea scilicet conditione, ut

eam libere, utpote abbatiam haberent, et inibi sub regula sancti Augustini tanquam regulares canonici Deodeservirent. Anno autem altero introitus eorum, majori adhuc divinitus inspirati sunt desiderio, utpote qui jam bonorum allaborabant interesse collegio. Ut enim Deo deservirent, quod arctius aestimabant sponte elegerunt, et divinæ se gratiæ devotes habitum sancti Benedicti compuncte susceperunt. Percepta itaque infatigabili eorum perseverantia, in eodem anno, Deo annuente, indigenarum elemosynis adeo illa succrevit Ecclesia, ut ibi septemdecim sub ditione prædicti Odonis abbatis monachi substituerentur, et ad serviendum Deo et sancto Martino secundum sancti Benedicti Regulam ordinarerentur. Videntes ergo circummanentes aliquantulum fratrum devotionem, terrarum quas antiquitus abbatia illa tenuerat nobis fecere mentionem, quatenus eas recolligeremus, et usibus fratrum quibus deputatæ fuerant pro remissione peccatorum nostrorum redderemus. Quorum benevolis petitionibus, licet difficillimum videretur, benevole condescendentes, advocatum Radulfum, quem eas tunc temporis in beneficio tenere didicimus, benigne convenimus, et pro consolatione animæ suæ, quid ei super hoc faciendum foret ex officio nostro intente suggestimus, et omnimedice Spiritus sancti gratia inflammatum illico cor hominis benigne ad omnia respondit: Terras illas Sancti Martini quas in suo possidebat dominio, libere ut eas Ecclesiæ illi restitueremus reddidit, aliasque omnes ejusdem finis, quas in vadimonio seu beneficio alii de illo habebant quomodocunque, seu per redemptionem, seu per eorum qui eas tenebant elemosynariam manumissionem, ad Ecclesiam devenire possent, liberas votive concessit. Noverit ergo ætas et sexus omnis quos contigerit audire, terras omnes illas quas antiquitus Ecclesia tenuit, prædictum Radulfum una nobiscum ecclesiæ Sancti Martini quacunque hora, quoquomodo ab illis qui eas hactenus habuere liberari poterunt, Sancto Martino libere concessisse, et in usu fratrum inibi degentium amodo et in perpetuum habendas libere reddidisse. Ut vero hæc nostra recognitio inconvulsa maneat in sæculum, chartæ huic parvitatibus nostræ impressimus sigillum, ut si quis eam scienter amodo violaverit, nisi ad emendationem redierit, Dei et sanctorum omnium et postmodum excommunicationis nostræ inenodabile incurrat vinculum.

Signum domini Radbodi episcopi.

Sig. Baldrici archidiaconi.

Sig. Petri cantorisi.

Sig. Ornulfi presbyteri.

Sig. Roscelini presbyteri.

Sig. Maurini presbyteri.

Sig. Segardi diaconi.

(23) L'abbaye de Saint-Martin de Tournay avait été fondée en 652 par saint Eloi, qui y plaça des religieux sous la règle de saint Colomban. L'invasion des Normands au IXe siècle chassa les religieux et l'ab-

baye demeura déserte jusqu'en 1092; alors Radbod y établit des chanoines réguliers, qui deux ans après embrassèrent la règle de saint Benoît, et récupérèrent les biens qui avaient été envahis.

Sig. Gerelini diaconi
 Sig. Aloldi diaconi.
 Sig. Stephani subdiaconi.
 Sig. Landrici acolythi.
 Sig. Odonis acolythi.
 Sig. Hagenonis acolythi.
 Sig. Hugonis castellani.
 Sig. Hugonis Calmacensis.
 Sig. Helinandi militis.
 Sig. Sagnatonis militis.
 Sig. Gosberti militis.
 Sig. Gualteri Tornacensis archidiaconi.
 Sig. Petri decani.
 Sig. Herimanni præpositi.
 Sig. Olherti cantoris.
 Sig. Stephani presbyteri.
 Sig. Hellini presbyteri.
 Sig. Joannis presbyteri.
 Sig. Ledberti diaconi.
 Sig. Bernuini subdiaconi.
 Sig. Ingebrandi acolythi.
 Sig. Werrici acolythi.
 Sig. Onvardi castellani.
 Sig. Rodulfi advocati.
 Sig. Gonteri militis.
 Sig. Rodulfi militis.
 Sig. Lidberti militis.

Actum Noviomni, Incarnationis Dominicæ anno 1094, indictione I, regnante rege Philippo anno xxxvi, domino Radbodo episcopante anno xxvi.

Ego Guido, cancellarius, legi et subter firmavi.

III.

Charta donationis ecclesiæ S. Mariæ Brugensis a Radbodo episcopo Noviomensi sanctimonialibus factæ.

(Anno 1094.)

(Gall. Christ. nov., t. V, col. 354.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ego RADBODUS minimus episcoporum Noviomensium seu Tornacensium.

Notum esse volo generationi omnium fidelium tam præsentibus quam eis qui succedent in posterum, ecclesiæ S. Mariæ quæ Brugis est libertatis me hujusmodi concessisse privilegium: Bernerus

A siquidem clericus et Gummarus, qui altare illud diu sub personatu habuerant, divinæ admodum gratiæ respectu compuncti, per Gualterium tunc temporis archidiaconum cæterosque clericos infatigabili precum instantia interpellarunt, quatenus altare illud de manibus eorum reciperem libere, ab omni exactione sæculari libere absolverem, et de redditibus ejusdem altaris et aliis quæ ob remissionem peccatorum suorum voverant, sanctimonialibus ad serviendum inibi ordinarem. Quorum benevolæ petitioni aurem benevolam accommodans, prædictum S. Mariæ altare, sicut petierant, libere recepi, sanctimonialibus inibi constituendis canonice abbatissam suam eligendi potestatem concessi, cui episcopus curam committeret spirituales, et

B providentiam substantiæ temporalis. Ipsa quoque abbatissa ab episcopo utramque suscipiens prælationem, in utraque canonicam et debitam episcopo exhiberet subjectionem, atque a sanctimonialibus electa, canonicæque ab episcopo substituta, canonicæ præbendas disponendi facultatem haberet; et unoquoque anno in festivitate sanctorum apostolorum Simonis et Judæ v solidos episcopo pro respectu ecclesiæ solveret. Quia vero in dominio episcopi prædicta manet ecclesia, confratrum nostrorum concilio altius quiddam ei subscripsi, malefactorum scilicet ecclesiæ illius et canonicæ excommunicandi eaque absolvendi potestatem concessi, ea tamen conditione ut si per ministros episcopi excommunicatio confirmata fuerit, episcopo et ministris

C ejus emendatio solvatur excommunicationis. Ut autem hoc hujus concessionis privilegium amodo non possit dissolvi, cartam hanc sub testimonio sacerdotum et clericorum sigillo nostro jussi confirmari S. donni Radbodi episcopi, S. Galterii archidiaconi, S. Petri decani, S. Herimari Noviomensis decani, S. Herimanni præpositi, S. Sigeri cantoris, S. Elberti, S. Tetberti, S. Lambertii.

Actum Tornaci anno Dominica Incar. 1094, indictione II, regnante rege Philippo anno xxxv, domino R. episcopante xxvi.

Ego Wido cancellarius subter firmavi.

